

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/355097425>

Research Methodology (for MBS, TU in Nepali)

Book · October 2021

CITATIONS

0

READS

9,203

3 authors:

[Niranjan Devkota](#)

PLOS ONE

175 PUBLICATIONS 1,476 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[Udbodh Bhandari](#)

Nepal Commerce Campus, Minbhawan, Kathmandu

46 PUBLICATIONS 424 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[Udaya Raj Paudel](#)

ShankarDev-TU, Quest College, Nepal

147 PUBLICATIONS 1,116 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

अनुसन्धान पद्धति

Research Methodology

एम.बी.एस./एम.पि.ए.

- ◉ डा. निरन्जन देवकोटा
- ◉ उद्बोध भण्डारी
- ◉ उदय राज पौडेल

त्रिभुवन विश्वविद्यालय व्यवस्थापन
संकायद्वारा निर्देशित Master's Degree
Dissertation Guidelines-2019
समावेश गरिएको

अनुसन्धान पद्धति

Research Methodology

एम.वि.एस. तेस्रो सेमेष्टर
त्रिभुवन विश्वविद्यालय

डा. निरञ्जन देवकोटा
क्वेस्ट इन्टरनेसनल कलेज, पोखरा विश्वविद्यालय

उद्बोध भण्डारी
क्वेस्ट इन्टरनेसनल कलेज, पोखरा विश्वविद्यालय
नेपाल कमर्श क्याम्पस, त्रिभुवन विश्वविद्यालय

उदय राज पौडेल
क्वेस्ट इन्टरनेसनल कलेज, पोखरा विश्वविद्यालय
शंकरदेव क्याम्पस, त्रिभुवन विश्वविद्यालय

Advance Saraswati Prakashan
Kathmandu, Nepal

अनुसन्धान पद्धति

Research Methodology

एम.वि.एस. तेस्रो सेमेष्टर
त्रिभुवन विश्वविद्यालय

प्रकाशकः एड्वान्स सरस्वति प्रकाशन प्रा. लि.
काठमाडौं, नेपाल
फोनः ०१-४७८०३५९, ९८५११७६२४७, ९८५१००५२४९
E-mail: advancesaraswatip@gmail.com
Website: www.advancesaraswati.com
Facebook: www.facebook.com/asaraswatiprakashan
Instagram: www.instagram.com/advancesaraswati
LinkedIn: www.linkedin.com/in/asaraswatiprakashan

संस्करणः प्रथम, २०७८ भाद्र

मूल्यः रु. ४३५ /-

ISBN: 978-9937-744-81-2

Text © reserved by Authors, press processing, layout design and formatting © reserved by Publisher.

वितरकः एड्वान्स सरस्वति प्रकाशन प्रा. लि.
काठमाडौं, नेपाल
फोनः ०१-४७८०३५९, ०१-४२४१२४७, ९८४३२६२६४६

Note: This book or any part of it may not be replicated, stored in a retrieval system, nor transmitted, by or without the written permission of publisher and authors, in any form or by any means whatsoever, including electronic, mechanical, photocopying, recording and otherwise. They are covered by the Nepal Copyright Act if any is found.

मुद्रण : काठमाडौं, नेपाल

Feedback: asp.feedback@gmail.com

भूमिका

अनुसन्धान यस शताब्दिको महत्त्वपूर्ण विषय हो । हालको विश्वले अनुसन्धानद्वारा सत्य र तथ्य पत्ता लगाउनुपर्दछ भन्ने विश्वास राख्दछ । यस्तो अवस्थामा संसारका प्राय विश्वविद्यालयहरूले आफ्ना विद्यार्थीहरू (विशेषगरी स्नातक र स्नातकोत्तर तहका) लाई अनुसन्धान पद्धतिको औपचारिक कक्षा सञ्चालन गरेको पाइन्छ । अनुसन्धानको पाठ्यपुस्तक पनि धेरै भाषामा उपलब्ध छन् । प्राय मातृभाषी विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानको बारेमा बुझ्न र त्यसको अनुकरण गर्न सोही भाषामा पुस्तक भइदिए राम्रो हुनेथियो भन्ने कुरालाई मनन गर्दै यो पुस्तक तयार पारिएको हो । यो पुस्तक त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत MBS तेस्रो सेमेस्टरका विद्यार्थीहरूलाई मध्यनजर गरेर तयार पारिएको हो । अनुसन्धानमा धेरै कुराहरू समावेश हुन्छन् तर यस पुस्तकमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत वाणिज्य संकायबाट निर्देशित MSC 521: Research Methodology को परिधिमा रहेर तयार पारिएको भएता पनि यो पुस्तक अनुसन्धानको पाठ्यक्रमसँग आधारित अन्य विश्वविद्यालयमा पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण रहने हामीले विश्वास गरेका छौं ।

यस पुस्तकलाई निर्देशित पाठ्यक्रम अनुसार सातवटा एकाइमा विभाजित गरिएको छ :

- एकाइ १: सामाजिक अनुसन्धानको प्रकृति र सन्दर्भ (The Nature and Context of Social Research)
- एकाइ २: साहित्य पुनरावलोकन (Literature Review)
- एकाइ ३: समस्याको परिभाषा, सैद्धान्तिक ढाँचा र परिकल्पना निर्माण (Problem Definition, Theoretical Framework and Hypothesis Formulation)
- एकाइ ४: परिमाणात्मक र गुणात्मक अनुसन्धान ढाँचा (Quantitative and Qualitative Research Design)
- एकाइ ५: मापन स्केलिङ्ग र नमुना (Measurement, Scaling and Sampling)
- एकाइ ६: तथ्याङ्क सङ्ग्रह र विश्लेषण (Data Collection and Analysis)
- एकाइ ७: अनुसन्धान प्रस्तावना र अनुसन्धान प्रतिवेदन लेखन (Writing Proposals and Research Reports)

यस पुस्तकमा पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेको बाहेक अन्य आर्कषकहरू निम्नानुसार छन्:

१. हरेक एकाइको सुरुमा उक्त एकाइका सिकाइका उपलब्धिहरू समावेश गरिएको
२. हरेक महत्त्वपूर्ण शीर्षकको परिभाषाहरूसहित प्रस्तुत गरिएको
३. हरेक एकाइको अन्तिममा सारांश समावेश गरिएको
४. हरेक एकाइको छुट्टाछुट्टै विश्लेषणात्मक प्रश्नहरू समावेश गरिएको
५. हरेक एकाइमा विश्वविद्यालयको मापदण्ड अनुरूपको प्रश्नहरू समावेश गरिएको
६. हरेक एकाइको अन्त्यमा त्यस एकाइसँग सम्बन्धित अनुसन्धानात्मक गतिविधि 'अव तपाईंको पालो' समावेश गरिएको
७. बजेट तयारी प्रकृत्यालाई अनुसूचीमा समावेश गरिएको
८. थ्रेसीस प्रतिवेदन मूल्याङ्कनको आधारहरू अनुसूचीमा प्रस्तुत गरिएको
९. विषयवस्तुलाई सरल रूपमा राष्ट्रभाषा नेपालीमा प्रस्तुत गरिएको
१०. पुस्तकको अन्त्यमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय व्यवस्थापन संकाय अन्तर्गत डीनको कार्यालयबाट जारी 'Master's Degree Dissertation Guidelines – 2019' लाई समावेश गरिएको ।

यस पुस्तक लेखनका क्रममा धेरै प्राज्ञ व्यक्तित्वहरूसँग छलफल गरिएकोमा सबैमा कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छौं । यहाँहरूको सल्लाह, सुभाव र मार्गदर्शनले नै यस पुस्तकले आफ्नो मूर्त रुप लिन सकेको हो भन्ने हामीलाई महशुस भएको छ । पुस्तक लेखनको क्रममा नेपाली उल्था, अनुकरण र सहयोग गर्नु भएकोमा श्री घनश्याम खनाल र सिप्रदा पराजुलीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

यस पुस्तकलाई प्रकाशन र वितरण गर्नु भएका एडभान्स सरस्वती प्रकाशन परिवारलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं । साथै यो पुस्तकलाई छोटो अवधिभित्र प्रकाशित गर्न कम्प्युटर डिजाइन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्नु हुने श्री संगिता के.सी. ज्यू लगायत सम्पूर्ण कम्प्युटर परिवारलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

अन्त्यमा यस पुस्तकलाई सकेसम्म शुद्ध र त्रुटीरहित बनाउने प्रयास गरिएको छ । तथापि केही गल्ति, कमजोरी र अस्पष्टता रहेको हुनसक्दछ भन्ने कुरालाई मनन गरेका छौं । त्यसैले यदि केही त्रुटी, गल्ति तथा कमजोरी देखिएमा विद्यार्थी, प्राध्यापक र अनुसन्धाकर्ताहरूबाट रचनात्मक सुभावको अपेक्षा राख्दै आगामि संस्करणमा संशोधन गर्दै लैजाने प्रण गर्दछौं ।

धन्यवाद !

लेखकहरू

२०७८ असोज

अनुसन्धान पद्धति

MSC : 521

पाठ्यक्रम

Credits: 3

Lecture Hours: 48

Course Objectives_____

The primary purpose of this course is to introduce students to quantitative and qualitative method for conducting meaningful inquiry and research. Specifically, course aims at introducing them to the basic concepts used in research and to scientific social research methods and their approaches.

Course Description_____

The course provides an introduction to, and a basic grounding in, fundamental research methods as they relate to the practice of modern management and to academic research. The emphasis of the course is therefore on problem definition, hypothesis formulation, research design, measurement, sampling secondary data gathering, observation and interview, data analysis and report writing. The course thus enables students to develop their understanding of research methods, and confidence in designing a research project, choosing and executing appropriate methods, and assessing its academic rigour.

Course Details_____

Unit 1: The Nature and Context of Social Research

LH 6

The concept of research; Types of research; Nature and purpose of research; Scientific research - scientific research process, feature of scientific research, difficulties of applying scientific methods to social science research; Management research-concept, types, importance of research for decision making; Ethical issues in management research.

Unit 2: Literature Review

LH 4

Concept, purpose and functions of literature review; phases in literature review; searching, obtaining, and evaluating the literature; Literature search through the Internet; Format and guidelines for conducting literature review; Meta analysis

Unit 3: Problem Definition, Theoretical Framework and Hypothesis Formulation

LH 8

Problem definition- concept and steps in problem formulation; Research questions- concept and types; Theoretical framework- concept and need for research; Research and theory- deduction and induction; Contributions of research to theory building and practices; Hypotheses Formulation- concept and function of hypothesis; Types- descriptive, relational, directional, explanatory and null hypothesis; Criteria of good hypothesis.

Unit 4: Quantitative and Qualitative Research Design

LH 9

Definition; Elements of a research design; Classification of research designs- exploratory; descriptive; developmental; case study; causal- comparative and experimental research designs; Common sources of error; Qualitative research- concept, basic assumptions, types and features; Differences between quantitative and qualitative research.

Unit 5: Measurement, Scaling and Sampling

LH 6

Variables- concept and types; Scales of measurement; Attitude measurement and scale construction; Attitude scales commonly used in social science research; Criteria of good measurement- validity and reliability of measurement; Sources of measurement problems; Sampling- concept and process; Population and sampling; Types of sampling- probability and non- probability sampling; Sampling and non-sampling errors.

Unit 6: Data Collection and Analysis

LH 8

Data and its types; Sources of primary and secondary data; Important considerations for data collection; Questionnaire- principles, components and types; Research interview- types and process; Sources of qualitative data- observation, participant observation, focus groups; Use of Internet for data collection; Data analysis- Data processing; Presenting data in graphs and tables; Statistical analysis of data- descriptive and inferential statistics; Hypothesis testing; Methods of analyzing qualitative data- content, thematic and narrative analysis.

Unit 7: Writing Proposals and Research Reports

LH 7

Functions and types of research proposals- solicited and unsolicited proposals; Structure and contents of academic and funded research proposals. Research reports- concept, process, types and procedure for writing research report; Conventions of academic writing; Pre-writing concerns; Components of the research report; Body of the research report; Documenting sources- APA style of citation and referencing; Evaluation of research reports; Essentials of good research report.

Basic Books_____

1. Zikmund, W. G. *Business Research Methods*. Thompson, New Delhi.
2. Cooper, D.R. and Schindler, P.S. *Business Research Methods*. Tata McGraw Hill, New Delhi.
3. Pant, Prem R. *Social Science Research and Thesis Writing*. Buddha Academic Enterprises, Kathmandu.

References_____

1. Bryman, A. and Bell, E. *Business Research Methods*. Oxford University Press, New Delhi.
2. Flick, U. *An Introduction to Qualitative Research*. Sage South Asia Edition, New Delhi.

सामाजिक अनुसन्धानको प्रकृति र सन्दर्भ

एकाइ - १	सामाजिक अनुसन्धानको प्रकृति र सन्दर्भ The Nature and Context of Social Research	1 - 32
एकाइ - २	साहित्य पुनरावलोकन Literature Review	33 - 48
एकाइ - ३	समस्याको परिभाषा, सैद्धान्तिक ढाँचा र परिकल्पना निर्माण Problem Definition, Theoretical Framework and Hypothesis Formulation	49 - 74
एकाइ - ४	परिमाणात्मक र गुणात्मक अनुसन्धान ढाँचा Quantitative and Qualitative Research Designs	75 - 104
एकाइ - ५	मापन, स्केलिङ र नमूना Measurement, Scaling and Sampling	105 - 158
एकाइ - ६	तथ्याङ्क सङ्ग्रह र विश्लेषण Data Collection and Analysis	159- 230
एकाइ - ७	अनुसन्धान प्रस्तावना र अनुसन्धान प्रतिवेदन लेखन Writing Proposals and Research Reports	231 - 274

Info; r L

1

सामाजिक अनुसन्धानको प्रकृति र सन्दर्भ

The Nature and Context of Social Research

अनुसन्धानको अर्थ र अवधारणा (Meaning and Concept Of Research)	२
अनुसन्धानको प्रेरणा (Motivation of Research)	४
अनुसन्धानका प्रकारहरू (Types of Research)	४
प्रयोगको आधारमा (On the Basis of Application)	५
उद्देश्यको आधारमा (On the Basis of Objective)	५
प्राप्त सूचनाको आधारमा (On the Basis of Information Sought)	६
अनुसन्धानको प्रकृति र उद्देश्य (Nature and Purpose of Research)	६
अनुसन्धानको प्रकृति (Nature of Research)	६
अनुसन्धानको उद्देश्य (Purpose of Research)	८
वैज्ञानिक अनुसन्धान (Scientific Research)	९
वैज्ञानिक अनुसन्धानको प्रक्रिया (Process of Scientific Research)	१०
वैज्ञानिक अनुसन्धानका विशेषताहरू (Features of Scientific Research)	१२
अनुसन्धानको संरचना (Paradigms in Research)	१३
वैज्ञानिकवाद (Positivism)	१४
व्यवहारिकवाद (Pragmatism)	१५
निर्माणवाद (Constructivism)	१६
दर्शनहरूको बीचमा भिन्नता (Difference between the Philosophies)	१७
अनुसन्धानमा दृष्टिकोण (Approach in Research)	१८
अनुसन्धानको बदलिदो स्वरूप (Paradigm Shift in Research)	२०
सामाजिक विज्ञान अनुसन्धानमा उदीयमान संरचना (Emerging Paradigm in Social Science Research)	२१
सामाजिक विज्ञान अनुसन्धानमा वैज्ञानिक विधि प्रयोग गर्दा आइपर्ने कठिनाईहरू	२२
(Difficulties of Applying Scientific Method to Social Science Research)	२२
व्यवस्थापन/व्यापार अनुसन्धान (Management Research/ Business Research)	२३
व्यवस्थापन/व्यवसाय अनुसन्धानका प्रकारहरू (Types of Management/Business Research)	२४
व्यवस्थापन अनुसन्धानको निर्णयका प्रकृतिहरू (Nature and Values for Decision Making)	२७
व्यवस्थापन अनुसन्धानमा नैतिकताको सवाल (Ethical Issues in Management Research)	२८

सारांश.....	३०
अभ्यास	३१
प्रश्नहरू.....	३२

2 साहित्य पुनरावलोकन

Literature Review

अवधारणा (Concept).....	३४
साहित्य पुनरावलोकनको उद्देश्य (Purpose of Literature Review)	३५
साहित्य पुनरावलोकनका कार्यहरू (Functions of Literature Review)	३६
साहित्य पुनरावलोकनका चरणहरू (Phases/Steps in Literature Review).....	३७
साहित्यको खोजी, प्राप्ति र मूल्याङ्कन (Searching, Obtaining and Evaluating the Literature)	३९
साहित्यको खोजी (Searching the Literature)	३९
साहित्यको प्राप्ति (Obtaining the Literature)	४०
साहित्यको मूल्याङ्कन (Evaluating the Literature)	४१
इन्टरनेटको माध्यमबाट साहित्य खोजी (Literature Search Through The Internet).....	४२
मेटा विश्लेषण (Meta-Analysis)	४५
सारांश.....	४६
अभ्यास	४७
प्रश्नहरू.....	४८

3 समस्याको परिभाषा, सैद्धान्तिक ढाँचा र परिकल्पना निर्माण

Problem Definition, Theoretical Framework and Hypothesis Formulation

अनुसन्धान समस्याको परिभाषा (Research Problem Definition)	५०
अनुसन्धान समस्याको निर्माण (Research Problem Formulation)	५१
अनुसन्धानात्मक प्रश्न (Research Question)	५३
अनुसन्धानात्मक प्रश्नहरूका प्रकार (Types of Research Questions)	५५
सैद्धान्तिक रूपरेखा (Theoretical Framework).....	५७
अनुसन्धानका लागि सैद्धान्तिक रूपरेखाको आवश्यकता (Need of Theoretical Framework for Research) ..	५९
सिद्धान्तको परिभाषा (Defination of Theory).....	५९
आगमनात्मक र निगमनात्मक तर्क (Inductive and Deductive Reasoning).....	६१
आगमनात्मक तर्क (Inductive Reasoning).....	६१
निगमनात्मक तर्क (Deductive Reasoning)	६१

आगमनात्मक र निगमनात्मक तर्कका चरणहरू (Steps in Inductive and Deductive Reasoning)	६२
आगमनात्मक र निगमनात्मक तर्क बीचको भिन्नता (Difference between Inductive and Deductive Reasoning)	६३
सिद्धान्त निर्माणमा अनुसन्धानको योगदान (Contribution of Research to Theory Building)	६४
अनुसन्धानमा परिकल्पनाको निर्माण (Hypothesis Formulation)	६५
अनुसन्धानमा कथन/मान्यता (Proposition in Research?)	६५
अनुसन्धानमा पकिल्पनाको अवधारणा (Concept of Hypothesis in Research)	६६
अनुसन्धानमा परिकल्पनाका कार्यहरू (Functions of Research Hypothesis)	६७
अनुसन्धान पकिल्पनाका प्रकार (Types of Research Hypothesis)	६७
अनुसन्धान परिकल्पनाका विशेषता वा गुणहरू (Criteria/Features of Good Hypothesis Statement)	६९
सारांश	७०
अभ्यास	७१
प्रश्नहरू	७३

4

परिमाणात्मक र गुणात्मक अनुसन्धान ढाँचा

Quantitative and Qualitative Research Designs

अनुसन्धान ढाँचाको अवधारणा (Concept of Research Design)	७६
अनुसन्धान ढाँचाका तत्वहरू (Elements of Research Design)	७८
अनुसन्धान ढाँचाका विशेषता (Characteristics of Research Design)	७९
अनुसन्धान ढाँचाको प्रकार/वर्गीकरण (Types/ Classification of Research Design)	८०
अनुसन्धान ढाँचाको वर्गीकरण (Classification of Research Design)	८१
अन्वेषण अनुसन्धान ढाँचा (Exploratory Research Design)	८२
वर्णनात्मक अनुसन्धान ढाँचा (Descriptive Research Design)	८३
विकासात्मक अनुसन्धान ढाँचा (Development Research Design)	८४
अनुसन्धान ढाँचामा त्रुटिका सामान्य स्रोतहरू (Common Sources of Error in Research Design)	९०
गुणात्मक अनुसन्धान (Qualitative Research)	९२
गुणात्मक अनुसन्धानको आधारभूत मान्यता (Basic Assumption of Qualitative Research)	९४
गुणात्मक अनुसन्धानका प्रकारहरू (Types of Qualitative Research)	९५
गुणात्मक अनुसन्धान ढाँचा (Qualitative Research Design)	१००
सारांश	१०२
अभ्यास	१०२
प्रश्नहरू	१०४

5

मापन, स्केलिङ र नमुना

Measurement, Scaling and Sampling

चर (Variable)	१०६
चरका प्रकारहरू (Types of Variables)	१०८
मापनको मापक्रम (Scale of Measurement)	१११
मापनको अवधारणा (Concept of Measurement)	१११
मापक्रम (Scales)	११२
मनोवृत्ति मापन र मापक्रम निर्माण (Attitude Measurement and Scale Construction)	११५
स्वेच्छिक मापक्रम (Arbitrary Scales).....	११७
बराबर अन्तराल मापक्रम थर्स्टोन प्रकार स्केल (Differential Scales (or Thurstone-Type Scales)....	११८
लिकर्ट- प्रकार मापक्रम समेटेड स्केल [Likert- Type Scale (Summated Scale)]	११९
संचित मापक्रम लुइस गुट्टम्यान स्केलोग्राम विश्लेषण (Cumulative Scales (Louis Guttman's Scalogram Analysis).....	१२१
प्रक्रिया (Procedure).....	१२२
कारक मापन स्केल: अर्थपूर्ण विभेदक स्केल (Factor Scales (Semantic Differential Scale).....	१२३
सामान्यतया सामाजिक विज्ञान अनुसंधानमा प्रयोग गरिने मनोवृत्ति मापक्रम	
Attitude Scale Commonly Used in Social Science Research.....	१२४
राम्रो मापनका आधारहरू (Criteria For Good Measurement).....	१२८
प्रमाणिकता वा वैधता (Validity)	१२८
विश्वसनीयता (Reliability)	१२९
व्यावहारिकता (Practicality).....	१३०
मापनमा आउने समस्याहरूको श्रोत (Source of Measurement Problem)	१३१
अनुसन्धानको लागि नमुना (Sampling).....	१३२
अनुसन्धानको लागि जनसङ्ख्या र नमुना (Population and Sampling).....	१३२
अनुसन्धानको लागि नमुना छनोट (Sampling)	१३३
उदाहरण सहित नमुना छनोटको अवधारणा (Concept of Sampling with Illustrations)	१३४
नमुना छनोटका प्रक्रियाहरू (Process of Sampling).....	१३४
नमुना छनोटको प्रकार (Types Of Sampling).....	१३६
सम्भाव्यता नमुना विधि (Probability Sampling method).....	१३७
स्तरीकृत नमुना छनोट विधि (Stratified Random Sampling Method).....	१३९
भुण्ड/समूह नमुना छनोट विधि (Cluster (Area) Sampling Method).....	१४१

व्यवस्थित नमुना छनोट विधि (Systematic (Quasi-random) Sampling Method)	१४३
बहुचरण नमुना (Multi-stage Sampling)	१४५
सम्भावनारहित नमुना विधि (Non-Probability Sampling Method)	१४६
कोटा नमुना छनोट विधि (Quota Sampling Method)	१४६
सुविधाजनक नमुना छनोट विधि (Convenience Sampling Method)	१४७
उद्देश्यपूर्ण नमुना (Purposive Sampling)	१४९
थदै बढाउँदै जाने नमुना छनोट विधि (Snowball Sampling Method)	१५१
नमुना र गैर नमुना त्रुटि (Sampling and Non-sampling Error)	१५३
नमुना त्रुटि (Sampling Error)	१५३
गैर-नमुना त्रुटि (Non-sampling Error)	१५४
सारांश	१५५
अभ्यास	१५६
प्रश्नहरू	१५७

6 तथ्याङ्क सङ्ग्रह र विश्लेषण

Data Collection and Analysis

तथ्याङ्क (Data)	१६०
तथ्याङ्कका प्रकारहरू (Types of Data)	१६३
तथ्याङ्कको स्रोतहरू (Sources of Data)	१६३
प्राथमिक तथ्याङ्क (Primary Data)	१६४
प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विधिहरू (Methods of Collecting Primary Data)	१६४
द्वितीय तथ्याङ्क (Secondary Data)	१६७
द्वितीय तथ्याङ्क प्रयोगका फाइदाहरू (Advantages of Secondary Data)	१६७
द्वितीय तथ्याङ्क प्रयोग गर्दाका बेफाइदाहरू (Disadvantage of Using Secondary Data)	१६७
द्वितीय तथ्याङ्कको स्रोत (Sources of Secondary Data)	१६७
द्वितीय तथ्याङ्क प्रयोग गर्नु अघि मूल्याङ्कन / सावधानी मापदण्ड	१७०
(Evaluation/ Caution Criteria before Using Secondary Data)	१७०
तथ्याङ्क सङ्ग्रहको लागि गरिने महत्वपूर्ण विचारहरू (Important Consideration for Data Collection)	१७१
प्रश्नावली (Questionnaire)	१७३
प्रश्नावलीका सिद्धान्तहरू (Principles of the Questionnaire)	१७४
प्रश्नावलीको संरचनाहरू (Components of Questionnaire)	१७७
प्रश्नहरूको प्रकार (Types of Question)	१७८

अनुसन्धान अन्तर्वार्ता (Research Interview).....	१८५
अन्तर्वार्ताको प्रकार (Types of Interview).....	१८५
गुणात्मक तथ्याङ्कको स्रोतहरू (Sources of Qualitative Data).....	१८९
अवलोकन (Observation)	१८९
फोकस समूह छलफल (Focus Group Discussion-FGD)	१९१
तथ्याङ्क सङ्ग्रहको लागि इन्टरनेटको प्रयोग (Use of Internet for Data Collection).....	१९२
तथ्याङ्क विश्लेषण (Data Analysis)	१९३
तथ्याङ्क विश्लेषणको तयारी (Data Preparation for Analysis).....	१९४
तथ्याङ्कको तथ्याङ्कशास्त्रीय विश्लेषण (Statistical Analysis of Data).....	१९७
तथ्याङ्कको केन्द्रीय प्रवृत्ति र प्रसारको मापन (Measurement of Central Tendency and Dispersion)	२०७
निचोडपूर्ण विश्लेषण (Inferential Analysis)	२०९
वर्णनात्मक र निचोडपूर्ण विश्लेषणमा भिन्नता (Difference between Descriptive and Inferential Analysis).....	२१४
परिकल्पना परीक्षण (Hypothesis Testing).....	२१५
परिकल्पना परीक्षण प्रक्रिया (Process for testing Hypothesis)	२१७
Type I / Type II Error (Type I and Type II Error).....	२१८
गुणात्मक तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने विधि (Method of Analyzing Qualitative data)	२२०
सामग्री विश्लेषण (Content Analysis)	२२१
कथन विश्लेषण (Narrative Analysis).....	२२४
विषयगत विश्लेषण (Thematic Analysis)	२२५
सारांश.....	२२७
अभ्यास	२२८
प्रश्नहरू.....	२३०

7

अनुसन्धान प्रस्तावना र अनुसन्धान प्रतिवेदन लेखन

Writing Proposals and Research Reports

अनुसन्धान प्रस्तावना (Research Proposal)	२३२
अनुसन्धान प्रस्तावनाका कार्यहरू (Functions of Research Proposal).....	२३३
अनुसन्धान प्रस्तावनाका प्रकारहरू (Types of Research Proposal).....	२३४
शैक्षिक तथा वित्तीय सहयोगको लागि प्रस्तावनाको संरचना र तत्वहरू (Structure and Components of Academic and Funded Research Proposals).....	२३५
प्रस्तावना लेखन (Writing The Proposal)	२३९
प्रस्तावना लेखनका सामान्य गल्तीहरू (Common Mistakes in Proposal Writing)	२४२

अनुसन्धान प्रतिवेदन (Research Report)	२४३
अनुसन्धान प्रतिवेदनको प्रक्रिया (Process of Research Report)	२४४
अनुसन्धान प्रतिवेदनको प्रकार (Types of Research Report)	२४५
अनुसन्धान प्रतिवेदनका चरणहरू (Procedures of Research Report)	२४७
शैक्षिक लेखनको परम्पराहरू (Conventions of Academic Writing)	२४८
लेखन पुर्वका अभ्यासहरू (Pre-Writing Concerns)	२४९
अनुसन्धान प्रतिवेदनका भागहरू (Components of the Research Report)	२४९
अनुसन्धान प्रतिवेदनका अनिवार्य तत्वहरू (Essentials of Good Research Report)	२५९
अन्तिम प्रतिवेदनको तयारीको लागि रुजुसूचि (Checklist for the Preparation of Final Report)	२६१
दस्तावेज/विवरणका स्रोतहरू (Documentary Sources)	२६२
APA शैली उद्धरण र सन्दर्भसूची (APA Style Citation and Referencing)	२६३
अनुसन्धान प्रतिवेदन र शोध लेखनको मूल्याङ्कन Evaluation of Research Report/Dissertation/Thesis	२७१
सारांश	२७२
अभ्यास	२७३
प्रश्नहरू	२७४
अनुसूची	२७५-२८२
सन्दर्भसूची	२८३-२८४
निर्देशिका	२८५-३१२